

Ved kjøkkenbordet

Menneskene, møtene og samtalen gjorde årene i PD til en god forfatterskole.

Charlotte Nagell

930 66 056
charlotte.nagell@pd.no

– Hvis du sier at jeg har betydd noe for Porsgrunns Dagblad, så må jeg si at avisa har betydd ganske mye for meg også, konstaterer Bjørg Vik rolig.

Forfatterinnen sitter på det blå kjøkkenet i teglsteinshuset på Moldhaugen. Det mørke håret er lagt elegant bakover. Hun henter opp et par sukkerbiter fra skåla og rører dem ut i kaffen.

– Men jeg kan starte med begynnelsen. Jeg vokste opp i Oslo og likte alltid å skrive. En sommer fikk jeg et tre-måneders vikariat i Asker- og Bærums Budstikke. Jeg gikk ned til halv lønn i forhold til hva jeg hadde på Folkehelseinstituttet der jeg jobbet, men jeg var så opptatt av å skrive.

Startet utdanning

Den høsten oppdaget hun en annonse som fortalte at Journalistakademiet skulle ta inn nye studenter, men de forlangte minst ett års praksis fra avis.

– Det hadde jo ikke jeg, men jeg hadde skrevet mye i ukelader og andre aviser som Morgenposten og Nasjonen. Så jeg sendte med arbeidsprøver og kom inn på akademiet som 19-åring. Og så...

Hun snur seg mot vinduet. Det freser utenfor.

– Der kommer han, sier Vik og ler.

Det er vaktmesteren som rydder bort høsten fra hagen.

– Det var et strålende år. Vi var 17 elever. 14 gutter og tre jenter. På slutten av skoleåret leste vi alle i bladet Journalisten og lette etter jobber. Og jeg så to. Den ene var i Tromsø for Nordlys, og den andre var i Porsgrunns Dagblad. Så fikk jeg først svar fra Porsgrunn.

Oppdaget talent

Hun hadde aldri vært i Porsgrunn før, 20 år gamle Bjørg Turid Johansen, men ble invitert ned av redaktør Christian Molve. Han møtte henne på stasjonen og viste fram lokalene i Jernbanegata. Deretter inviterte han på middag på Parkrestauranten.

– Han var veldig interessert i arbeidsprøvene mine og ville ansatte meg. Ikke som lærling, men som journalist, forteller hun.

Stemmen lysner.

– Og det syntes jeg var så smigrende. Da fikk jeg det dobbelte av lønna som jeg hadde hatt i Budstikka. Så begynte jeg her nede like før St. Hans i 1956.

Bjørg ble sendt hit og dit. Arbeidet dager, kvelder og helger. Skrev referat fra møter i Sanitetsforeningen og Kvindernes Læseforening. Dro i begravelser og sjekket prisene på torget. Folk kom innom redaksjonen når det var noe de var ergerlige på eller veldig fornøyd med. Det var et trivelig miljø med masse humor.

– Jeg var ikke særlig god på herredstyre møter, som det het den gangen, det som er kommunestyre i dag, men så skjønnte Molve og redaksjonssekretær Kåre Hansen at jeg derimot var ganske god på å intervju folk. Jeg kjente jo ingen her, så det var Molve som vinket meg inn med sin nikotingule finger.

Hun strekker hånda illustrerende fram og senker blikket.

– Nå skal du, nei frøken Johansen kalte han meg. Vi var jo dis. Nå skal De sykle til Solveig Oksum som leder Husmorforeningen eller til, ja, det var alle slags mennesker.

Beskrev møtene

For eksempel Johs. Knudsen som var jurist og en meget fargerik herre, Eller Carl P. Wright, den gamle konsulen som bodde på Mule Varde om sommeren. Høyremann og bonde Torstein Tynning og lærer Trond Winje. Det ble populært lesestoff og en tidlig versjon av lørdagsportrettet. Undertegnet med initialene B-T. Journalistens kallenavn fra akademiet.

– Jeg hadde aldri vært i en så liten by tidligere, men tenkte at ok, nå har jeg fått så fin jobb her. Jeg må kunne holde ut ett, kanskje to år, men i løpet av den tiden møtte jeg mannen i mitt liv, Hans Jørgen Vik. Han hadde dype røtter i Porsgrunn og var utdannet arkitekt fra Østerrike. Nå er avreisen utsatt i over 50 år.

Hun ler hjertelig og kikker mot veggen der bilder av mannen, barn og barnebarn henger. Tett i tett med solbrune og blide ansikter.

– Men det var det jeg skulle si. I forbindelse med de intervjuene så tror jeg at jeg hadde like stor glede av dem som avisen og leserne hadde, for det var en veldig fin, liten forfatterskole å beskrive et menneske du møtte for første gang. Vi gjorde som oftest intervjuene på kjøkkenet. Jeg tegnet et bilde av omgivelsene og hvilket inntrykk denne personen gjorde. Og så var det å få med seg mest mulig av hva vedkommende sa og mente. Det har vært veldig morsomt å se noen av intervjuene på trykk igjen, nå 50 år etter.

Sa opp stilling

Tunge skritt går over det flate taket. Vik stopper og ser opp.

– Er vaktmesteren der oppe nå? smiler hun.

– Men så giftet vi oss og fikk

vårt første barn. Og Hans Jørgen begynte sin egen praksis med et lite tegnebord hjemme i stua. Da leide vi et gammelt hus nede i Fredbohavn. Det er bare et steinkast unna, forklarer hun og peker mot vest.

– Det var ikke lønn med permisjon eller barnehageplass i Porsgrunn den gangen. Hans Jørgen tok seg av vår eldste sønn Lars og hadde ham med på møter. Men da Lars ble to år, ville jeg slutte i fast stilling for å være hjemme hos ham. Og skrive andre ting enn for avisa.

Men Vik fortsatte med lørdagsportrettene, og honoraret gikk til en hjelp som passet barna tre formiddager i uken.

– Mandag satt jeg og skrev portrettet, og så dikta jeg tirsdag og onsdag og brukte alle ledige stunder på å hakke og skrive her hjemme. Når barna sov eller var i den lille barneparken nede på Kirkekjernet.

Sendte inn

Hun hadde fått et par noveller på trykk da Cappelen utlyste en romankonkurranse.

– Jeg tenkte at den konkurransen skal jeg søren meg vinne! Det gjorde jeg selvfølgelig ikke. Manuset ble til og med refusert, men de syntes de så et talent og ville at jeg skulle møte en av forlagets konsulenter. Per Wollebæk het han.

Han mente at Vik ikke var moden nok for romanformatet, men burde satse på noveller. Det rådet fulgte hun og til slutt hadde hun en passe bunke som hun sendte inn til forlaget.

– Jeg husker vi hadde vært på vinterferie. Hans Jørgen, Lars og jeg og bikkja vår Jonas, en gæren engelsk setter, som dro Lars i pulken. Da vi kom hjem, så lå det et brev i postkassen fra Cappelen's forlag. Den første novellesamlingen min «Søndag ettermiddag» var antatt.

Hun smiler det uutgrunnelige smilet.

– Jeg kan ikke huske jeg har vært så lykkelig. Det var et stort øyeblikk for meg. Så sånn begynte det.

Reisens betydning

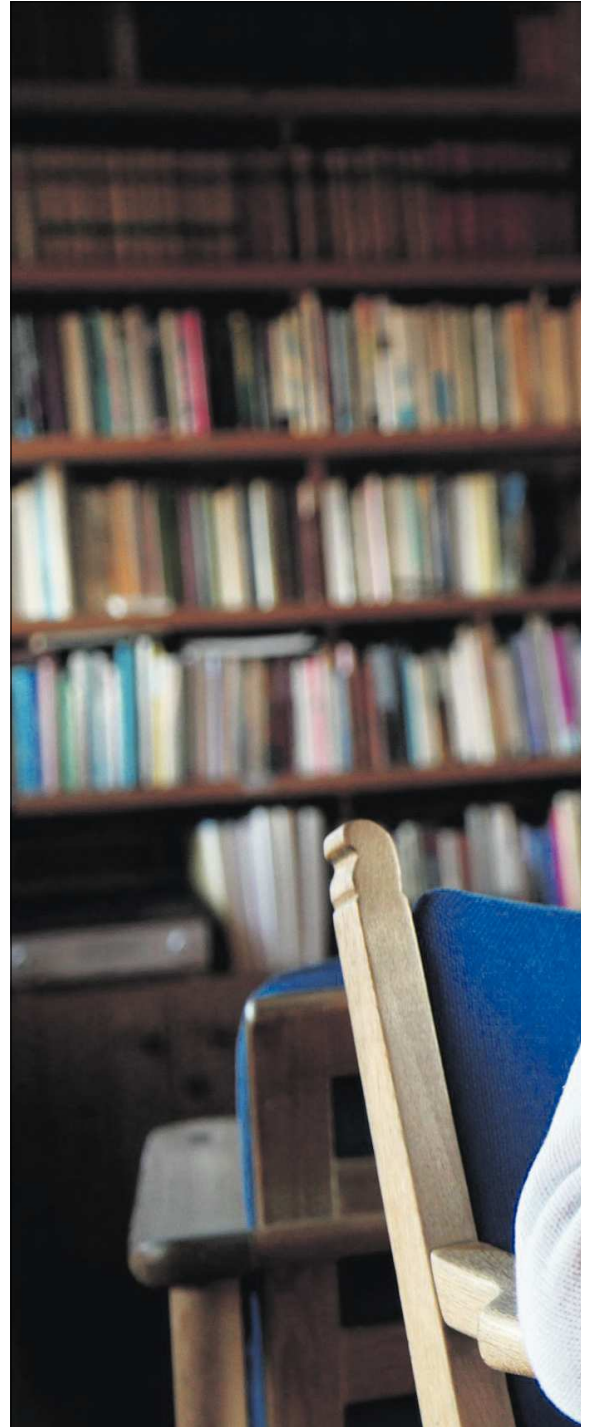
51 år seinere besitter Bjørg Vik et forfatterskap som foruten noveller rommer både romaner, skuespill og barnebøker. Hun har blitt oversatt til 30 språk og er tildelt en rekke priser. I disse dager relanseres tre av hennes skuespill i en samlet utgave, og triologien om Elsi Lund gis ut på nytt.

– Jeg skal gjøre noe jeg har glemt, og det er å ta på meg ørepørlene mine. Du får bare ta mer kaffe.

Telefonen ringer aggressivt.

– Hallo. Hei du. Jeg har vært ute. Jeg er litt opptatt nå. Jeg har besøk av en journalist fra PD. Vi er snart ferdige.

Hun kommer tilbake til bordet. Leppene har blitt rosa som villroser.



– Hva var det jeg tenkte på? Du får spørre.

– Følger du fortsatt med i PD?

– Ja, jeg har holdt den i alle år. Det er jo en typisk lokalavis, og jeg har blitt veldig glad i Porsgrunn.

Hun fester øredobbene. Sekundviseren til klokka på veggen tikker tålmodig.

– Henrik Groth, som var direktør i Cappelen, sa til meg en gang på et julebord: De må love meg én ting fru Vik. De må aldri flytte fra Porsgrunn.

t med Bjørg Vik



Jeg skjønnte ikke helt hva mannen mente den gangen, men i ettertid tror jeg at jeg har skjønnet det. Han så at i reisen fra Oslo til Porsgrunn, der lå det noen fortellinger. Både fra Oslo og Porsgrunn og om det å være underveis. Det var når jeg

bodde her, at jeg klarte å skrive triologien om Elsi Lund, hvor jeg har brukt mye selvbiografisk bakgrunnsstoff.

Det går i ytterdøra.

– Hallo! roper vaktmesteren fra gangen.

Han har rensket plenen, dam-

men i hagen og taket rent for høstløv.

– Kan vi si vi er ferdige? spør Vik.

– Ja, vi mangler bare et bilde. Vik klapper puddersvampen med lette trykk over neseryggen. Setter seg til rette i stua

hvor lyset faller inn fra store vindusflater. Kikker rutinert inn i kamera. Så setter vi punktum.

KOM TIL PORSGRUNN: I 1956 var oslojenta Bjørg Vik nyutdannet journalist og fikk jobb i Porsgrunns Dagblad. Her traff hun mannen i sitt liv, Hans Jørgen Vik.